

Bilaga 6:2 till kommunstyrelsens protokoll den 17 mars 2004, § 5

PM 2004 RIV (Dnr 328-1670/2003)

”Historiska Laboratoriet” - Ansökan om medel till treårigt samverkansprojekt mellan utbildningsförvaltningen, stadsarkivet, stadsbiblioteket och stadsmuseiförvaltningen

Borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande
Ansökan om medel till ”Historiska Laboratoriet” avslås

Föredragande borgarrådet Erik Nilsson anför följande.

Bakgrund

Utbildningsförvaltningen och stadens ABM-institutioner (Arkiv-Bibliotek-Museum), stadsarkivet, stadsbiblioteket och stadsmuseiförvaltningen vill i samverkan vidareutveckla och fördjupa webbplatsen ”Historiska Laboratoriet” www.jtc.edu.stockholm.se. Webbplatsen får i det nya samarbetsprojektet namnet ”Stockholmskällan”.

”Historiska Laboratoriet” är en på utbildningsförvaltningens IT-center, i samverkan med stadsarkivet, skapad webbresurs för problembaserat lärande med utgångspunkt i Stockholms historia. Genom att digitalisera och lägga ut historiskt material på Internet blir det tillgängligt oberoende av tid och plats för vem som helst.

Syftet är att genom stadens arkiv, bibliotek och museer visa Stockholms kulturarv och även ge möjligheter för elever utan tidigare erfarenheter av dessa institutioner att ta del av och använda sig av stadens historia. ”Stockholmskällan” är ett sätt att med ny teknik och snabb datakommunikation utveckla pedagogisk användning av IT.

Ansökan innebär att berörda förvaltningar föreslår respektive nämnd att gemensamt hemställa hos kommunfullmäktige om att tilläggsanslag om 1 mkr avseende utbildningsförvaltningen, 0,6 mkr avseende kulturförvaltningen, 0,6 mkr avseende stadsarkivet och 0,6 mkr avseende stadsmuseiförvaltningen beviljas årligen under åren 2004-2006 för projektets genomförande.

Kulturnämnden godkänner inriktningen på ABM/U-projekt för att utveckla ”Historiska Laboratoriet” och hemställer hos kommunfullmäktige om tilläggsanslag enligt vad som angivits ovan.

Stadsmuseinämnden godkänner inriktningen på ABM/U-projekt för att utveckla ”Historiska Laboratoriet” och hemställer hos kommunfullmäktige om tilläggsanslag enligt vad som angivits ovan.

Utbildningsnämnden godkänner inriktningen på ABM/U-projekt för att utveckla ”Historiska Laboratoriet” men anser att medel ska äskas av kompetensfonden. Man anför att utvecklingsarbete i huvudsak ska ske inom ramen för de resurser som ställts till nämndens förfogande.

Mina synpunkter

Att ge Stockholms elever möjlighet till utökad kunskap om sin stad, sin stadsdel och dess historia innebär att unga människor får ytterligare ett verktyg för identitetsskapande, förståelse för andra människor och en bredare bas för att förstå vikten av demokrati.

Stockholms kulturarv och historia är fylld av fascinerande bilder och fragment vilka skapats under en tidsrymd av mer än 750 år. Genom att använda dagens teknik och det kommunikativa hjälpmedel datorn utgör ställs denna i alltför omfattande grad outnyttjade kunskapskälla till förfogande dygnet runt.

Men att finansiera ett sådant utvecklingsprojekt med tilläggsmedel till berörda nämnder är inte rätt sätt. Utvecklingsarbete ska i första hand bedrivas inom de ramar som ställts till respektive nämnds förfogande. Nämnderna har därför även ansökt om finansiering för projektet hos kompetensfonden som fattade beslut den 11 februari 2004 om att bevilja medel.

Jag föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta följande

Ansökan om medel till "Historiska Laboratoriet" avslås

Stockholm den 25 februari 2004

ERIK NILSSON

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

ÄRENDET

Utbildningsförvaltningen och stadens ABM-institutioner (Arkiv-Bibliotek-Museum), stadsarkivet, stadsbiblioteket och stadsmuseiförvaltningen vill i samverkan vidareutveckla och fördjupa webbplatsen "Historiska Laboratoriet" www.itc.edu.stockholm.se. Webbplatsen får i det nya samarbetsprojektet namnet "Stockholmskällan". "Stockholmskällan" är en på utbildningsförvaltningens IT-center, i samverkan med stadsarkivet, skapad webbsäts för problembaserat lärande med utgångspunkt i Stockholms historia. Genom att digitalisera och lägga ut historiskt material på Internet blir det tillgängligt oberoende av tid och plats för vem som helst.

Syftet är att genom stadens arkiv, bibliotek och museer visa Stockholms kulturarv och även ge möjligheter för elever utan tidigare erfarenheter av dessa institutioner att ta del av och använda sig av stadens historia. Stockholmskällan är ett sätt att med ny teknik och snabb datakommunikation utveckla pedagogisk användning av IT.

Ansökan innebär att berörda förvaltningar föreslår respektive nämnd att gemensamt hemställa hos kommunfullmäktige om att tilläggsanslag om 1 mkr avseende utbildningsförvaltningen, 0,6 mkr avseende kulturförvaltningen, 0,6 mkr avseende stadsarkivet och 0,6 mkr avseende stadsmuseiförvaltningen beviljas årligen under åren 2004-2006 för projektets genomförande.

Kulturnämnden beslutade den 7 april 2003 att i enlighet med förvaltningarnas förslag i tjänsteutlåtandet att godkänna inriktningen på ABM/U-projekt för att utveckla "Historiska Laboratoriet" och hemställer hos kommunfullmäktige om tilläggsanslag enligt vad som angivits ovan.

Stadsmuseinämnden beslutade den 10 april 2003 att i enlighet med förvaltningarnas förslag i tjänsteutlåtandet att godkänna inriktningen på ABM/U-projekt för att utveckla "Historiska Laboratoriet" och hemställer hos kommunfullmäktige om tilläggsanslag enligt vad som angivits ovan.

Utbildningsnämnden beslutade den 13 juni 2003 att i enlighet med förvaltningarnas förslag i tjänsteutlåtandet att godkänna inriktningen på ABM/U-projekt för att utveckla "Historiska Laboratoriet" men ger utbildningsförvaltningen i uppdrag att ansöka om medel för projektet hos kompetensfonden. Därutöver anfördes följande.

Utvecklingsarbete skall i huvudsak ske inom ramen för de resurser som ställts till nämndens förfogande. Kommunfullmäktiges beslut om att avsätta resurser till en särskild kompetensfond ger dock nämnderna möjlighet att hos fonden ansöka om medel för utvecklingsprojekt. Förvaltningen bör göra en sådan ansökan för finansieringen av de delar av Historiska Laboratoriet som utgör utvecklingsinsatser.

Reservation anfördes av *Jan Björklund m.fl.* (fp), *Mikael Söderlund m.fl.* (m) och *Jonas Vikman* (kd) till förmån för gemensamt bifallsyrkande för förvaltningens förslag.

Det gemensamma tjänsteutlåtandet framställt av **utbildningsförvaltningen, stadsarkivet, kulturförvaltningen och stadsmuseiförvaltningen** daterat den 18 mars 2003 har i huvudsak följande lydelse.

Bakgrund

Utbildningsnämnden, kulturnämnden och stadsmuseinämnden har i sina flerårsbudgetar för 2004 - 2006 hemställt om tilläggsanslag för att i samverkan utveckla "Historiska Laboratoriet". I detta tjänsteutlåtande beskrivs "Historiska Laboratoriet" och utvecklingsplanerna som bygger på samverkan mellan utbildningsförvaltningen och stadens ABM-institutioner.

"Historiska Laboratoriet"

"Historiska Laboratoriet" är en webbresurs för problembaserat lärande med utgångspunkt i Stockholms historia. Den har byggts upp i samarbete mellan utbildningsförvaltningens IT-center och Stockholms stadsarkiv. Stadsarkivet har bidragit med material om människor, verksamheter, bebyggelse och miljöer som de finns bevarade i form av fotografier, kartor, ritningar, statistik och folkbokföring. Elever ges möjlighet till forskning genom att söka, bearbeta och på webbplatsen presentera historiska data. Presentationerna bildar med tiden en bank med stockholmiana till nytta och glädje för såväl elever och lärare som för allmänheten.

Projektet "Historiska Laboratoriet" inleddes våren 2001. Syftet med att starta ett gemensamt projekt var för IT-centers del att initiera nya arbetssätt i skolan med stöd av IT. För Stadsarkivet var syftet att göra de historiska arkiven tillgängliga för en bred allmänhet.

Ett annat syfte var att undersöka vilka effekter informella lärmiljöer och gestaltande pedagogik i en tredimensionell digital värld kan ha på lärandet. Vid institutioner för forsknings- och utvecklingsarbete bedrivs arbete kring hur virtuella världar och snabb kommunikationsteknik kan användas inom pedagogiken.

Forskning visar att dagens unga tänker och agerar mer utifrån bilder än vad tidigare generationer har gjort. De är uppväxta i ett "bild"-samhälle med Internet, video och TV. "MTV-generationen" eller "Zapping-generation" är två begrepp som brukar användas för att beskriva den generation för vilken text ses som ett komplement till en bild istället för tidigare generationers inställning att en bild illustrerar en text.

Inför 750-års-jubileet och det stora intresse för stadens historia som därmed väcktes valdes Klarakvarteren 1899 som utgångspunkt för uppbyggandet av en 3D-värld. Klara är ett intressant exempel eftersom det är en del av staden som radikalt har ändrat karaktär under 1900-talet.

Stockholms historia är intressant även för människor utanför Stockholm. "Historiska Laboratoriet" är en populär webbplats med en ständigt ökande ström av besökare. I genomsnitt har "Historiska Laboratoriet" hundra unika besökare per dygn. 3D-världen Klara 1899 har haft över 5 000 besökare sedan invigningen i slutet på mars 2002. I juni samma år utsåg en internationell jury Klara 1899 till finalist i Stockholm Challenge Award.

Edu-nätet

Stockholms stad har investerat i ett datanät för skolorna, Edu-nätet. Det har en unikt hög prestanda och kan bli ett kraftfullt verktyg i undervisningen. Edu-nätets kapacitet gör det t.ex. möjligt att över nätet visa film med god kvalitet. Stadens ABM-institutioner finner det vara angeläget att medverka till att göra material och kunskaper om kulturarvet lätt tillgängliga på Edu-nätet.

Stadens ABM-institutioner

Stadsarkivet, stadsbiblioteket, stadsmuseet och medeltidsmuseet förvaltar delar av vårt gemensamma kulturarv. I dessa institutioners uppdrag ingår att tillgängliggöra och tillhandahålla kulturarvet för olika målgrupper. Bland dessa intar skolornas elever och lärare en viktig roll. ABM-institutionerna har lång tradition och positiva erfarenheter av skilda former av samverkan med skolan.

Tidigare ABM-samverkan har bl.a. resulterat i CD-ROM-produktionen "Söder i våra hjärtan". Dess pedagogiska uppläggning och funktionalitet är ett resultat av en mångårig dialog med olika användare framförallt skolans elever och lärare.

Stadsarkivet

I egenskap av förvaltning under kulturnämnden verkställer stadsarkivet nämndens uppgifter som kommunal arkivmyndighet enligt arkivlagen. Stadsarkivet fungerar även enligt statligt uppdrag som landsarkiv för statliga och regionala myndigheter i Stockholms län.

Stadsarkivets uppgifter är:

- ? Att sörja för god arkivvård hos myndigheter och stadens förvaltningar genom tillsyn och rådgivning
- ? Att bevara och vårda arkiven genom att bedriva depåverksamhet
- ? Att tillgängliggöra arkiven genom forskarservice och ett levandegörande av arkiven för olika användare

I Stadsarkivet finns ett omfattande utbud för den som söker information om stadens månghundraåriga historia. Här finns de gamla Tänkeböckerna, vilka ger en fantastisk inblick i stadsbornas liv från 1474 till 1600-talets mitt. Här finns stora mängder vackra ritningar och kartor, domstolsprotokoll och polisrapporter, rullor från sjömanshus, sjukjournaler, klasslistor och betyg, stadens myndigheters arkiv, kyrkoarkiven med födelse- och dopböcker, dödböcker och vigselhandlingar. Här finns det internationellt uppmärksammade Rotemansarkivet, ett detaljerat folkbokföringssystem från förra sekelskiftets Stockholm. Alla handlingar och dokument har en historia att berätta om hur Stockholm blev Stockholm. Vilka de människor var som genom århundraden arbetat och levt i huvudstaden och varit med och format det Stockholm vi känner idag samt hur deras liv gestaltat sig. Arkiven är en pålitlig källa och resurs för de som vill finna sina rötter, lära känna sin hembygd eller forska om Stockholms historia.

Stadsbiblioteket

Stockholms stadsbibliotek är en unik källa till kunskap om Stockholm i all slags text: skönlitterär i dikter, sånger och romaner såväl som i facklitteratur av alla slag, från flerbandsverk till tidskriftsartiklar. Stadsbibliotekets samlingar består av 2,3 miljoner volymer böcker och andra media samt

3 700 tidskrifter. Som en nyckel till detta material äger stadsbiblioteket en bibliotekskatalog med unika sökingångar. Ämnesordsregistret, som funnits sedan 1932, omfattar över 90 000 ämnesord.

Den publika bibliotekskatalogen är sökbar över Internet och möjliggör sökningar i samlingarna dygnet runt utan begränsning av bibliotekens öppettider. Samlingarna och katalogen tillsammans med den kompetens, att navigera i materialet med kunskap och fantasi, som personalstyrkan om 480 personer besitter, är en värdefull resurs för Stockholm om Stockholm.

Stadsmuseiförvaltningen

Stadsmuseiförvaltningens uppgift är att bevara, levandegöra och förmedla stadens kulturhistoriska värden till stadens invånare, stadens besökare och till framtida generationer.

Stadsmuseiförvaltningen förvaltar Stadsmuseet, Medeltidsmuseet och Skolmuseet (som numera är integrerat i Stockholms stadsmuseum). Museerna erbjuder ett varierat utbud av utställningar, program och visningar om Stockholm och Stockholms historia.

Stadsmuseiförvaltningen förvärvar, förvaltar, förtecknar och förmedlar fotografier, föremål, konst, litteratur och dokument. Samlingarna utökas kontinuerligt med material som är historiskt värdefullt för att öka kunskapen om Stockholm.

Förvaltningen är stadens expertorgan i arkeologiska och byggnadshistoriska frågor. Uppgiften är att värna bebyggelsens och stadsmiljöns kulturhistoriska värden. De arkeologiska undersökningar och byggnadshistoriska inventeringar som utförs bidrar till ökad kunskap om stadens historia.

Kommittén för Stockholmsforskningen hör sedan 2002 till stadsmuseiförvaltningen. Kommittén tar initiativ till och stimulerar forskning kring Stockholm. Sedan 1941 har kommittén publicerat 157 Stockholmsmonografier.

Förvaltningarnas förslag

Förvaltningarna föreslår att ett ABM-U-projekt startas i enlighet med detta tjänsteutlåtande. Utgångspunkten är "Historiska Laboratoriet". För att visa att samarbetet nu även omfattar Stadsbiblioteket och Stadsmuseiförvaltningen och att därmed förutsättningarna förändras föreslås att webbplatsen får ett nytt namn. "Stockholm" bör ingå i det nya namnet.

Förvaltningarna vill nu gemensamt fortsätta att vidareutveckla och fördjupa "Historiska Laboratoriet" som en plats på Internet där Stockholms ABM-institutioner i ett sammanhang kan möta elever och lärare. En plattform för pedagogiskt utvecklingsarbete utifrån vårt gemensamma kulturarv och med stöd av informations- och kommunikationsteknik.

Genom att digitalisera och lägga ut historiskt material på Internet blir det näbart under fingertopparna oberoende av tid och plats för vem som helst. Det är en möjlighet att öka intresset för stadens historia och ge förutsättningar för att skapa nya arbetssätt. Elever och lärare får tillgång till samma material som forskare och kan söka och sammanställa fakta på ett sätt som tidigare inte varit möjligt. Arbetet på Internet kommer med stor sannolikhet också att medföra fler besök på stadens ABM-institutioner för att på plats leta efter ytterligare material och få professionell handledning.

Den primära målgruppen är elever och lärare i grundskolans högre årskurser och i gymnasieskolan. Information som publiceras på "Historiska Laboratoriet" ska vara utformad så att den även kan användas av elever i de lägre årskurserna. I stadens skolor finns för närvarande totalt 84 300 elever. Av dessa finns 18 300 i gymnasieskolan, 18 900 i grundskolans högre årskurser och 47 100 i de lägre årskurserna.

Genom publicering på Edu-nätet blir "Historiska Laboratoriet" tillgängligt via Internet för en bredare allmänhet. "Historiska Laboratoriet" ska även kunna användas av andra grupper som t.ex. elever och lärare utanför Stockholm, turister och andra som söker kunskap om Stockholm.

"Historiska Laboratoriet" ska kunna ge förutsättningar för stadens elever att finna kunskap om sin stad, sin stadsdel och dess historia. Kunskap som är väsentlig för ungdomars identitetsskapande, känsla för demokrati och respekt för andra människor. Det är därför angeläget att material från många stadsdelar, såväl innerstad som ytterstad, publiceras.

Genom att visa inspirerande exempel på vad arkiv, bibliotek och museer kan erbjuda ges möjlighet även för elever som inte tidigare har kommit i kontakt med dessa institutioner, att ta del av och använda sig av kulturarvet.

Ett angeläget syfte är att etablera nya former för samverkan mellan stadens utbildningsförvaltning och ABM-institutioner. De fyra förvaltningarnas resurser skapar en gemensam produkt där institutionernas kunskaper och resurser visualiseras och tillgängliggörs på ett tilltalande, modernt, informativt och lärorikt sätt. Förvaltningarna som var för sig besitter stor kunskap och kompetens kommer genom samverkan att skapa ett mervärde som är större än de enskilda bidragen.

Visionen är att efter tre år ska det nya "Historiska Laboratoriet" vara:

- ? En självklar plats på Internet för alla som söker kunskap om Stockholm och Stockholms historia.
- ? En inspirationskälla för elever och lärare att hitta nya vägar till stadens kulturarv.
- ? En interaktiv mötesplats där en levande dialog kan utvecklas.
- ? En möjlighet till direktkontakt mellan specialister/forskare, elever och lärare.

Arbetsfördelning

Utbildningsförvaltningen:

- ? Leder och samordnar projektet
- ? Samordnar kontakterna mellan elever, lärare och ABM-institutionerna.
- ? Stöder elever och lärare i projektarbeten.
- ? Ansvarar för webbplatsen, organiserar data som kommer från ABM-institutionerna och publicerar på webbplatsen.
- ? Ansvarar för att elevredovisningar publiceras.
- ? Ger tekniskt stöd till elever och lärare.

Stadsarkivet:

- ? Fortsätter att göra specialredigerade sammanställningar av stadsarkivets digitalt tillgängliga arkivmaterial.
- ? Fortsätter digitalisera kartor med fokus på att kunna täcka in stadens geografiska expansion och utveckling.
- ? Fortsätter digitaliseringen av ritningar med syfte att spegla och skildra bebyggelsens utbredning och dess karaktär över tiden.
- ? Bidrar med handledningar och förslag till användning av material som finns på Stadsarkivet.

Stadsbiblioteket:

- ? Gör urval av litteratur som kort presenteras samt hänvisar till bibliotekens katalog. Urvalet ska innehålla facklitteratur, skönlitteratur, lyrik samt artiklar om Stockholm.
- ? Tar fram förslag på och kommenterar länkar till andra webbplatser som handlar om Stockholm på olika sätt eller är användbara för elevarbetena.
- ? Tar fram förslag på texter om källkritik med länktips.
- ? Tar fram förslag på textbeskrivning samt litteratur och länktips om hur man skriver uppsatser, samt om hur man utformar en enklare bibliografi.

Stadsmuseiförvaltningen:

- ? Slutför sammanställningen av material från Akallabygden som ska resultera i en virtuell, kulturhistorisk vandring genom olika tider "-Akalla - från bronsålder till miljonprogram".
- ? Tillgängliggör en del av all den kunskap om Stockholm som finns på Stadsmuseet och Medeltidsmuseet i form av byggnadsinventeringar, arkeologiska undersökningar, konst, föremål, fotografier, filmer, böcker och annan dokumentation.
- ? Tar fram annat befintligt material som kan vara lämpligt att presentera i digital form på "Historiska Laboratoriet", t.ex. delar av utställningarna En tidsresa - Stockholm 750 år och Människor kring en verkstad - Stockholm 1897.
- ? Inspirerar till besök på museerna och vandringar i staden.

Förvaltningarna gemensamt:

- ? Tar fram material utifrån skolors specifika önskemål.
- ? Inventerar och samråder med lärare för att välja ut material för digitalisering och skräddarsy det för publicering i "Historiska Laboratoriet".

- ? Deltar i utveckling av formerna för tillhandahållande och presentation av kulturarvsmaterial i en aktiv dialog med elever och lärare.
- ? Medverkar vid informationsaktiviteter kring "Historiska Laboratoriet".

Projektplan

Projektet föreslås pågå under tre år 2004 - 2006, med visst förberedelsearbete under innevarande år 2003.

2003:

Under 2003 förbereds projektet genom att en styrgrupp och en arbetsgrupp bildas. Dessa får i uppdrag att skapa organisation, arbetsformer och utarbeta operativa mål. Projektet förankras i respektive organisation. Projektet ges också ett nytt namn. Referensgrupper etableras med representanter för elever och lärare.

Utbildningsförvaltningen, Stadsarkivet, Stadsbiblioteket och Stadsmuseiförvaltningen informerar gemensamt lärare i stadens skolor och etablerar kontakter för att förbereda kommande arbete. Relevant arkivmaterial från stadens ytterområden inventeras och digitaliseringsarbetet av detta förbereds. Planerar för en ny struktur och funktionalitet på "Historiska Laboratoriets" utökade hemsida.

2004:

Utbyggnad och omstrukturering av nuvarande webbplats med material från Stadsbiblioteket och Stadsmuseiförvaltningen samt med en geografisk täckning inkluderande ytterstaden. Skapa rutiner för leveranser av material och uppdateringar av hemsidan. Marknadsföring av "Historiska Laboratoriet" och projektstart ute i skolorna. Projektet ska verka för ett elevaktivt och undersökande arbetsätt med stöd av informationsteknik. Digitalisering och publicering av det arkivmaterial som elever och lärare efterfrågar.

2005 – 2006:

Pröva och utveckla olika former för samverkan mellan skolor och ABM-institutioner via "Historiska Laboratoriet". Bevaka och tillämpa nya rön inom det IT-pedagogiska området. Publicera resultaten av samverkan d.v.s. elevarbeten på webbplatsen till nytta och glädje för lärande såväl inom som utanför skolan. Komplettera med mer material från ABM-institutionerna. Kunna erfarenheter av projektet tas tillvara och utgör underlag för fortsatt breddning och utveckling av webbplatsen.

Resursbehov

För att förverkliga intentionerna i detta tjänsteutlåtande hemställer förvaltningarna om, tidigare i flerårsbudgetarna aviserade, tilläggsanslag årligen 2004-2006 enligt nedan:

Utbildningsförvaltningen	1,0 mkr per år
Stadsarkivet	0,6 mkr per år
Stadsbiblioteket	0,6 mkr per år
Stadsmuseiförvaltningen	0,6 mkr per år